COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 26.5.2021
COM(2021) 255 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

Al cincilea Raport anual privind Instrumentul pentru refugiații din Turcia

Cuprins

1. Introducere 1
1.1. Turcia și criza refugiaților 1
1.2. Răspunsul UE la criză și instituirea instrumentului 2
2. Funcționarea instrumentului 6
3. Capacitatea financiară, durata și natura finanțării 7
4. Punerea în aplicare a instrumentului 8
5. Monitorizare și evaluare 16
6. Auditul 18
7. Comunicare și vizibilitate 19
8. Concluzii și etapele următoare 20

1. Introducere

În conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din Decizia Comisiei din 24 noiembrie 2015[1] privind coordonarea acțiunilor Uniunii și ale statelor membre prin intermediul unui mecanism de coordonare („decizia”), Comisia informează periodic Parlamentul European și Consiliul cu privire la punerea în aplicare a Instrumentului pentru refugiații din Turcia (denumit în continuare „instrumentul”). Articolul 8 alineatul (2) din decizie prevede obligația Comisiei de a transmite anual Parlamentului European și Consiliului un raport cu privire la punerea în aplicare a instrumentului. Primul raport anual privind instrumentul a fost publicat în martie 2017[2]. Acesta a descris modul de funcționare a instrumentului, primele acțiuni întreprinse în vederea punerii în aplicare a acestuia, monitorizarea, sistemul de evaluare, precum și activitățile de comunicare conexe ale acestuia. Al doilea, al treilea și al patrulea raport au fost publicate în martie 2018[3], în aprilie 2019[4] și, respectiv, în aprilie 2020[5]. Termenul pentru prezentul raport este sfârșitul lunii februarie 2021.

1.1. Turcia și criza refugiaților

Dată fiind poziția sa geografică, Turcia este o țară importantă de primire și de tranzit pentru refugiați și migranți. Ca urmare a faptului că un număr fără precedent de persoane au sosit în Turcia, în principal din cauza conflictelor din Siria, din Irak și din Afganistan, această țară deține recordul mondial în ceea ce privește numărul de refugiați găzduiți, și anume aproximativ patru milioane de persoane. Printre aceștia se numără 3,6 milioane de refugiați sirieni înregistrați[6] și 330 000 de refugiați înregistrați și de solicitanți de azil în principal din Afganistan, din Irak, din Iran și din Somalia[7] [8]. Acest număr foarte mare de persoane a avut un impact semnificativ asupra comunităților-gazdă. Strămutarea prelungită a refugiaților sirieni în Turcia ridică tot mai multe probleme în ceea ce privește coeziunea socială dintre refugiați, migranți și comunitățile-gazdă, în special într-un context caracterizat de încetinirea creșterii economice și de impactul pandemiei de COVID-19 asupra pieței muncii.

Turcia continuă să facă eforturi considerabile pentru a găzdui și a răspunde nevoilor unui număr de aproape patru milioane de refugiați și de migranți. Această țară și-a reafirmat angajamentul pentru punerea în aplicare a Declarației UE-Turcia din martie 2016[9] și a jucat

[1] Decizia C(2015) 9500 a Comisiei din 24 noiembrie 2015 privind coordonarea acțiunilor Uniunii și ale statelor membre prin intermediul unui mecanism de coordonare – Instrumentul pentru refugiați destinat Turciei, modificată prin Decizia C(2016) 855 a Comisiei din 10 februarie 2016.
[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0130&qid=1552547465999&from=RO
[3] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0091&qid=1552547527585&from=RO
[4] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0174R(01)&from=RO
[5] https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2020/RO/COM-2020-162-F1-RO-MAIN-PART-1.PDF
[6] https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27
[7] https://www.unhcr.org/tr/en/unhcr-turkey-stats
[8] O particularitate a sistemului de azil din Turcia este faptul că această țară a semnat cu o rezervă Protocolul de la New York din 1967 la Convenția de la Geneva din 1951. În consecință, marea majoritate a refugiaților din Turcia nu pot solicita acordarea statutului de refugiat cu drepturi depline, ci doar a „statutului condiționat de refugiat”, care, dacă este acordat, limitează șederea în țară până când un refugiat recunoscut este „relocat într-o țară terță”.
[9] http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/

un rol esențial în asigurarea gestionării eficace a fluxurilor de migrație de-a lungul rutei est-mediteraneene. În pofida unei scurte perioade, în februarie-martie 2020, în care Turcia a încurajat în mod activ migranții să se deplaseze spre frontiera terestră a Greciei, declarația a continuat să dea rezultate concrete în 2020 în ceea ce privește reducerea numărului de treceri neregulamentare și periculoase și salvarea de vieți omenești în Marea Egee.

În comunicarea comună privind situația relațiilor politice, economice și comerciale dintre UE și Turcia[10], Comisia Europeană și Înaltul Reprezentant au sugerat o punere în aplicare cu mai multă eficacitate și reciproc avantajoasă a domeniilor-cheie prevăzute în Declarația UE-Turcia din 2016, în special în ceea ce privește gestionarea migrației, prin reluarea fără întârziere a procesului de returnare din insulele grecești, începând cu cele 1 450 de persoane returnate ale căror căi de atac în justiție au fost epuizate și, în sens invers, prin intensificarea relocărilor din Turcia către Uniunea Europeană.

La reuniunea sa din decembrie 2020, Consiliul European[11] a confirmat faptul că UE va fi pregătită să ofere în continuare asistență financiară pentru refugiații sirieni și comunitățile-gazdă din Turcia, iar membrii Consiliului European, în declarația din martie 2021,[12] au invitat Comisia să prezinte o propunere pentru acordarea în continuare de finanțare refugiaților sirieni din Turcia, precum și din Iordania, din Liban și din alte părți ale regiunii. Aceștia au solicitat, de asemenea, consolidarea cooperării cu Turcia în ceea ce privește gestionarea migrației.

1.2. Răspunsul UE la criză și instituirea instrumentului

În 2015, Uniunea Europeană și statele sale membre au decis să își intensifice implicarea politică și financiară pentru a susține eforturile Turciei de a găzdui refugiați. Ca răspuns la solicitarea statelor membre ale UE de a se aloca finanțare suplimentară substanțială pentru sprijinirea refugiaților din Turcia, Comisia a instituit Instrumentul pentru refugiații din Turcia, prin Decizia Comisiei din 24 noiembrie 2015, modificată la 10 februarie 2016[13] și din nou la 14 martie și la 24 iulie 2018. Instrumentul este un mecanism de coordonare a mobilizării resurselor care provin atât de la bugetul UE, cât și din contribuții suplimentare din partea statelor membre, integrate în bugetul UE ca venituri alocate externe. Statele membre s-au angajat politic să furnizeze contribuții naționale în cadrul înțelegerii comune dintre statele membre ale UE și Comisia Europeană, care a fost adoptată de reprezentanții guvernelor statelor membre la 3 februarie 2016 și care a fost actualizată cu ocazia acordului privind cea de a doua tranșă a instrumentului.[14] Înțelegerea comună a instituit, de asemenea, un cadru de condiționalitate. Pentru prima tranșă a instrumentului (2016-2017) s-au alocat în total 3 miliarde EUR. S-au pus la dispoziție 3 miliarde EUR pe lângă cele 345 de milioane EUR[15] deja alocate de Comisie Turciei ca răspuns la criza refugiaților din Siria înainte de instituirea instrumentului și în plus față de ajutorul

[10] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021JC0008&from=EN
[11] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-22-2020-INIT/ro/pdf
[12] https://www.consilium.europa.eu/media/48976/250321-vtc-euco-statement-en.pdf
[13] Decizia C(2016) 60/3 a Comisiei din 10 februarie 2016 privind Instrumentul pentru refugiații din Turcia de modificare a Deciziei C(2015) 9500 a Comisiei din 24 noiembrie 2015.
[14] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf
[15] Finanțare mobilizată în perioada 2013-2015 în cadrul diferitelor instrumente de finanțare externă, și anume Instrumentul de ajutor umanitar, Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) și Instrumentul care contribuie la stabilitate și pace (IcSP), inclusiv o serie de acțiuni puse în aplicare de Fondul fiduciar al UE ca răspuns la criza siriană.

bilateral acordat de statele membre[16]. Pentru a doua tranșă din cadrul instrumentului (2018-2019) s-au pus la dispoziție, în plus, 3 miliarde EUR, suma totală din cadrul instrumentului ajungând la 6 miliarde EUR. Instrumentul a devenit operațional la 17 februarie 2016, odată cu prima reuniune a comitetului său director. În urma acestei reuniuni, Comisia a contractat rapid primele proiecte din cadrul instrumentului. Până la 31 decembrie 2020, Comisia a contractat întregul pachet financiar operațional al instrumentului. Din totalul de 6 miliarde EUR s-au plătit aproximativ 4,1 miliarde EUR. În plus, în 2020 au fost alocate 585 de milioane EUR[17] în afara instrumentului pentru sprijinirea acțiunilor umanitare din Turcia, inclusiv 100 de milioane EUR pentru continuarea acordării de asistență în domeniul protecției, al sănătății și al educației și 485 de milioane EUR din bugetul rectificativ pentru continuarea programelor „Plasa de siguranță socială de urgență” (ESSN) și „Transferuri condiționate de numerar pentru educație” (CCTE).

La 18 martie 2016, șefii de stat și de guvern ai Uniunii Europene și ai Turciei și-au reconfirmat angajamentul privind punerea în aplicare a planului lor comun de acțiune și au convenit măsuri suplimentare menite să aprofundeze relațiile dintre Turcia și UE și să abordeze criza migrației[18]. Turcia și Uniunea Europeană au recunoscut că sunt necesare eforturi suplimentare, rapide și hotărâte. Mai precis, în Declarația UE-Turcia din 18 martie 2016 (denumită în continuare „declarația”) s-a solicitat, printre altele, să se pună capăt migrației neregulamentare din Turcia către UE, prin subminarea modelului de afaceri al persoanelor care introduc ilegal migranți și prin oferirea unei alternative migranților pentru a nu își mai pune viața în pericol, și să se intensifice punerea în aplicare a instrumentului.

Punerea în aplicare a declarației a continuat să joace un rol-cheie în cursul anului 2020, asigurând abordarea cu eficacitate și în comun de către UE și Turcia a provocărilor reprezentate de migrație. Ca urmare a evenimentelor de la frontiera dintre Grecia și Turcia din februarie 2020, președintele Consiliului European, Charles Michel, și președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, au avut o întâlnire cu președintele Turciei, Recep Tayyip Erdogan, în data de 9 martie. Aceștia au convenit cu privire la revizuirea punerii în aplicare a Declarației UE-Turcia din 2016, în cadrul căreia instrumentul constituie una dintre componentele principale. Discuțiile au continuat până în vară sub auspiciile Înaltului Reprezentant al Uniunii și vicepreședinte al Comisiei, Josep Borrell, și ale ministrului turc al afacerilor externe, Mevlüt Çavuşoğlu.

În 2020, numărul total de sosiri din Turcia în UE a fost de 18 736, față de 75 974 de sosiri în 2019 (o scădere de 75 %). S-au înregistrat 13 979 de sosiri în Grecia față de 73 627 de sosiri în 2019 (o scădere de 81 %), 4 191 de sosiri în Italia față de 1 854 de sosiri în 2019 (o creștere cu 126 %), 232 de sosiri în Bulgaria și 334 de sosiri pe cale maritimă direct în zonele controlate de autoritățile din Cipru, față de 199 de sosiri și, respectiv, 294 de sosiri în 2019. În același timp, autoritățile din Cipru au înregistrat o creștere a sosirilor din Turcia prin

[16] De la începutul crizei în 2011, UE a mobilizat toate instrumentele politice și umanitare aflate la dispoziția sa pentru a sprijini persoanele cu cetățenie siriană, fiind mobilizate în total 24,9 miliarde EUR reprezentând asistență umanitară, asistență pentru stabilizare și asistență pentru reziliență https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/93313/node/93313_ro.

[17] Suma totală reflectă atât cheltuielile operaționale, care se ridică la 581,7 milioane EUR, cât și cheltuielile administrative, care se ridică la 3,3 milioane EUR.

[18] http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/

trecerea liniei verzi. În 2020, în Cipru au sosit în total 5 900 de migranți în situație neregulamentară fie direct din Turcia, fie prin zonele care nu se află sub controlul efectiv al Guvernului Republicii Cipru. Această cifră s-a ridicat la 7 800 în 2019.

Turcia a continuat să se confrunte cu presiunea exercitată de migrație, totuși aceasta a fost considerabil mai redusă față de 2019. Scăderea semnificativă a sosirilor din Turcia în 2020 a fost determinată de consecințele pandemiei de COVID-19. Deși în ianuarie și februarie 2020 sosirile din Turcia în Grecia au fost cu 49 % și, respectiv, cu 22 % mai mari față de 2019, măsurile luate începând cu luna martie atât pe teritoriul Turciei, cât și la frontierele sale externe au avut un impact clar asupra deplasărilor și călătoriilor.

Cu toate că Turcia și-a reiterat angajamentul în ceea ce privește punerea în aplicare cu eficacitate a declarației, la 28 februarie 2020 guvernul turc a anunțat că va opri controlul la frontierele sale terestre și maritime cu Europa și va permite trecerea migranților care doresc acest lucru. Această decizie a dus la înființarea unei tabere informale de-a lungul frontierei terestre cu Grecia, care a ajuns să găzduiască aproximativ 25 000 de migranți și de refugiați. Începând cu 30 martie, din cauza pandemiei de COVID-19, autoritățile turce au organizat transportul migranților și refugiaților în afara zonei de frontieră și au închis frontierele cu Grecia și cu Bulgaria, permițând însă traficul comercial. Autoritățile turce au precizat că au acționat în cadrul măsurilor de precauție privind sănătatea publică adoptate și că această decizie nu a însemnat o schimbare a politicii Turciei de a permite traversarea frontierelor sale de către migranții aflați în situație neregulamentară. Migranții ar fi fost liberi să se deplaseze la frontiera cu Grecia odată cu ridicarea măsurilor de precauție adoptate în contextul pandemiei de COVID-19, întrucât guvernul turc nu intenționa să împiedice nicio persoană să părăsească Turcia dacă dorea acest lucru.

S-a continuat punerea în aplicare a mecanismului de relocare „unu la unu” în conformitate cu declarația. În perioada aprilie 2016-februarie 2021, 28 621 de refugiați sirieni au fost relocați din Turcia în UE. Cu toate că operațiunile de relocare de la nivel mondial au fost suspendate temporar în perioada aprilie-iunie 2020 din cauza crizei sanitare generate de pandemia de COVID-19, în 2020 au fost relocate 2 422 de persoane (aproximativ jumătate dintre acestea după reluarea operațiunilor, adică în perioada iulie-decembrie).

Din 2016, au fost returnați din insulele grecești în Turcia, în temeiul declarației, 2 140 de migranți, în 2020 fiind returnați doar 139 de migranți. La 16 martie 2020, autoritățile turce au suspendat operațiunile de returnare în temeiul declarației din cauza pandemiei de COVID-19, până la noi dispoziții. Deși relocările din Turcia au fost reluate începând cu iulie 2020, returnările din Grecia au rămas suspendate până în prezent. Răspunzând solicitărilor repetate din partea autorităților elene și a Comisiei Europene privind reluarea operațiunilor de returnare, Turcia a subliniat că nu au fost îndeplinite condițiile pentru reluarea operațiunilor.

Sistemul de admisie umanitară pe bază de voluntariat, care ar urma să fie activat atunci când trecerile neregulamentare ale frontierei dintre Turcia și UE încetează sau, cel puțin, sunt reduse în mod semnificativ și durabil, nu a fost încă activat de statele membre.

COVID-19

Pandemia de COVID-19 continuă să aibă un impact semnificativ în Turcia. După declanșarea crizei în Turcia în martie 2020, Comisia a contactat autoritățile turce pentru a le întreba dacă au nevoie de un sprijin specific. Acestea și-au confirmat intenția de a continua proiectele din cadrul instrumentului și acordarea de asistență IPA bilaterală regulată, astfel cum au fost programate inițial. În strânsă consultare cu autoritățile turce, Comisia a fost de acord cu mobilizarea economiilor din cadrul instrumentului în scopuri legate de pandemia de COVID-19, sub formă de finanțare suplimentară mai degrabă pentru proiectele existente decât pentru proiecte noi. De asemenea, Comisia a contactat partenerii de punere în aplicare ai instrumentului în vederea evaluării impactului pandemiei de COVID-19 asupra proiectelor din cadrul instrumentului. În urma acestei consultări, perioada de punere în aplicare a proiectelor în cadrul măsurii speciale din 2016 pentru care s-au alocat 1,6 miliarde EUR a fost prelungită până în iunie 2023, ceea ce ar trebui să permită tuturor proiectelor în cauză atingerea obiectivelor declarate.

Până la sfârșitul anului 2020, în cadrul Instrumentului pentru refugiați, aproximativ 65 de milioane EUR au fost redirecționate către intervenții de asistență medicală și măsuri de sprijin socioeconomic pentru atenuarea impactului pandemiei de COVID-19 (din totalul intervențiilor legate de pandemia de COVID-19 în cadrul instrumentelor financiare ale UE, care se ridică la 105 milioane EUR). Acțiunile au inclus activarea unei rezerve pentru cheltuieli neprevăzute în valoare de 4,7 milioane EUR în cadrul proiectului SIHHAT I, pentru echiparea centrelor medicale pentru migranți cu echipamente de protecție și dezinfectanți. În plus, în cadrul componentei umanitare a instrumentului, peste 50 de milioane EUR au fost realocate pentru a oferi un răspuns umanitar printr-o serie de proiecte ca urmare a pandemiei de COVID-19. În special, a fost oferită finanțare suplimentară în numerar atât beneficiarilor programului ESSN, cât și celor ai programului CCTE. În lunile iunie și iulie 2020, în cadrul programului ESSN au fost acordate două finanțări suplimentare, fiecare în valoare de 500 de lire turcești (TL) și în valoare totală de 47 de milioane EUR, pentru peste 1,7 milioane de refugiați (810 000 de gospodării). La 30 noiembrie 2020, în cadrul proiectului pentru educație al programului CCTE, a fost acordată tuturor beneficiarilor eligibili ai programului CCTE, indiferent de vârstă și de nivelul educațional, o finanțare suplimentară, sub forma unei plăți unice, în valoare de 85 TL. În total, au beneficiat de această finanțare suplimentară 535 000 de copii. În plus, a fost acordată și asistență în numerar pentru 20 000 de gospodării care nu sunt beneficiare ale programului ESSN, prin intermediul unei operațiuni la nivel național pusă în aplicare de UNHCR împreună cu Direcția Generală pentru Gestionarea Migrației (DGMM), cu o contribuție de 8 milioane EUR din fonduri umanitare în afara instrumentului. În cadrul Fondul fiduciar al UE ca răspuns la criza siriană, asistența acordată în contextul pandemiei de COVID-19 s-a axat pe achiziționarea de echipamente individuale de protecție, pe învățarea online și la distanță, pe plasarea forței de muncă și pe sprijin psihosocial.

2. Funcționarea instrumentului

Instrumentul este un mecanism de coordonare care permite mobilizarea rapidă, eficace și eficientă a asistenței acordate de UE refugiaților din Turcia. Instrumentul asigură mobilizarea optimă a instrumentelor de finanțare existente ale UE, sub formă de ajutor umanitar și/sau de asistență pentru dezvoltare, pentru a răspunde nevoilor refugiaților și ale comunităților-gazdă într-o manieră cuprinzătoare și coordonată[19].

Comitetul director al instrumentului oferă orientări strategice privind prioritățile, tipurile de acțiuni care urmează să fie sprijinite, sumele care urmează să fie alocate și instrumentele de finanțare care urmează să fie mobilizate și, după caz, privind condițiile referitoare la punerea în aplicare a angajamentelor Turciei în temeiul Planului comun de acțiune UE-Turcia din 29 noiembrie 2015 (denumit în continuare „Planul comun de acțiune”).[20] În 2020, cel de al cincilea an de punere în aplicare a instrumentului, a avut loc o reuniune a comitetului director, la 5 noiembrie 2020. Din cauza pandemiei de COVID-19, această reuniune s-a desfășurat online.

Principiile esențiale care ghidează punerea în aplicare a instrumentului sunt rapiditatea, eficiența și eficacitatea, asigurându-se totodată buna gestiune financiară. Sustenabilitatea intervențiilor efectuate în cadrul instrumentului și implicarea autorităților din Turcia sunt, de asemenea, importante. Identificarea domeniilor prioritare care trebuie să beneficieze de asistență s-a bazat pe o evaluare cuprinzătoare și independentă a nevoilor [21], acordându-se o atenție specială grupurilor vulnerabile. Evaluarea nevoilor a fost actualizată în 2018[22].

Instrumentul coordonează finanțarea acordată din următoarele instrumente de finanțare externă[23]: ajutorul umanitar[24], Instrumentul european de vecinătate[25], Instrumentul de cooperare pentru dezvoltare[26], Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA)[27] și Instrumentul care contribuie la stabilitate și pace[28]. Măsurile finanțate din bugetul Uniunii sunt puse în aplicare în conformitate cu normele și reglementările financiare ale acesteia, care se aplică atât gestiunii directe, cât și celei indirecte.

---

[19] Decizia C(2015) 9500 a Comisiei din 24 noiembrie 2015, articolul 2 – Obiectivele instrumentului.

[20] A se vedea articolul 5 alineatul (1) din Decizia C(2015) 9500 a Comisiei, modificată prin Decizia C(2016) 855 a Comisiei.

[21] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment_.pdf

[22] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf

[23] Contribuțiile Instrumentului european de vecinătate și cele ale Instrumentului de cooperare pentru dezvoltare (ICD) au fost transferate și executate în cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare și, respectiv, al Fondului fiduciar al UE. În principiu, toate contribuțiile instrumentului la Fondul fiduciar al UE (din IPA și, într-o mică măsură, din ICD) au fost executate ca asistență fără caracter umanitar.

[24] Regulamentul (CE) nr. 1257/96 al Consiliului privind ajutorul umanitar, JO L 163, 2.7.1996, p. 1.

[25] Regulamentul (UE) nr. 232/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument european de vecinătate, JO L 77, 15.3.2014, p. 27.

[26] Regulamentul (UE) nr. 233/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument de finanțare a cooperării pentru dezvoltare, JO L 77, 15.3.2014, p. 44.

[27] Regulamentul (UE) nr. 231/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument de asistență pentru preaderare, JO L 77, 15.3.2014, p. 11.

[28] Regulamentul (UE) nr. 230/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument care contribuie la stabilitate și pace, JO L 77, 15.3.2014, p. 1.

Acordarea asistenței este condiționată de respectarea strictă de către Turcia a angajamentelor prevăzute în Planul comun de acțiune și în declarație.

3. Capacitatea financiară, durata și natura finanțării

Bugetul total coordonat de instrument este de 6 miliarde EUR și este mobilizat în două tranșe. Proiectele din cadrul primei tranșe se derulează până la mijlocul anului 2021 cel târziu, iar cele din cadrul celei de a doua tranșe până la mijlocul anului 2025 cel târziu (majoritatea proiectelor se vor finaliza mai devreme). La sfârșitul anului 2020, în cadrul ambelor tranșe au fost angajate și contractate toate fondurile operaționale.

În mod excepțional, din cauza crizei provocate de pandemia de COVID-19, perioada de punere în aplicare a proiectelor în cadrul măsurii speciale din 2016, în valoare de 1,6 miliarde EUR, a fost prelungită până în iunie 2023, permițându-le astfel tuturor proiectelor în cauză să își atingă obiectivele declarate.

Prima tranșă s-a ridicat la 3 miliarde EUR, din care 1 miliard EUR a fost mobilizat din bugetul UE, iar 2 miliarde EUR au fost furnizate de statele membre sub formă de contribuții bilaterale[29]. În mod similar, cea de a doua tranșă s-a ridicat la 3 miliarde EUR, din care bugetul UE a asigurat 2 miliarde EUR, iar statele membre 1 miliard EUR[30].

În ceea ce privește resursele din bugetul UE, din suma de 1 miliard EUR furnizată din bugetul UE pentru perioada 2016-2017 s-au mobilizat 250 de milioane EUR în 2016 și 750 de milioane EUR în 2017. Din suma de 2 miliarde EUR furnizată din bugetul UE pentru perioada 2018-2019 s-au mobilizat 550 de milioane EUR în 2018, soldul fiind mobilizat în 2019.

În ceea ce privește contribuțiile statelor membre, pentru prima tranșă statele membre au contribuit la instrument cu 677 de milioane EUR în 2016, cu 847 de milioane EUR în 2017, cu 396 de milioane EUR în 2018 și cu 80 de milioane EUR în 2019. Pentru cea de a doua tranșă, statele membre au contribuit cu 68 de milioane EUR în 2018, cu 202 milioane EUR în 2019 și cu 265 de milioane EUR în 2020, restul plăților fiind planificate până în 2023. Contribuțiile statelor membre se efectuează direct la bugetul UE sub formă de venituri alocate externe, în temeiul articolului 21 alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din Regulamentul financiar, și se alocă liniilor bugetare aferente Instrumentului de asistență pentru preaderare și ajutorului umanitar.

Există în continuare o corelație satisfăcătoare între ritmul în care statele membre își achită contribuțiile *către* instrument și ritmul plăților finanțate de contribuțiile respective *din* instrument.

În 2019, în cadrul componentei umanitare a instrumentului, 19,50 milioane EUR au fost alocate sub formă de capacitate de rezervă pentru o eventuală finanțare a măsurilor de răspuns la afluxul de refugiați noi din Siria. Întrucât rezerva nu a fost utilizată în 2019,

[29] Distribuția totală a contribuției statelor membre este disponibilă la adresa: https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/.

[30] https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/

această sumă a fost contractată în 2020 pentru a acoperi acțiunile privind sănătatea și protecția, încheind exercițiul de programare pentru a doua tranșă.

Comisia a continuat să acorde asistență umanitară și în afara fondurilor alocate în cadrul instrumentului. În afara instrumentului, până în prezent au fost alocate în total 585 de milioane EUR[31] pentru sprijinirea acțiunilor umanitare. Această sumă include o sumă inițială de 50 de milioane EUR, alocată în aprilie 2020 de către Comisie din bugetul anual pentru ajutor umanitar în scopul continuării acordării de asistență în domeniul protecției, al sănătății și al educației în situații de urgență, și o sumă suplimentară de 50 de milioane EUR, alocată în noiembrie 2020, pentru continuarea proiectelor menționate anterior. De asemenea, în iulie 2020 autoritatea bugetară a aprobat și alocat o sumă suplimentară de 485 de milioane EUR din bugetul rectificativ pentru continuarea celor două proiecte emblematice din cadrul instrumentului, și anume programele „Plasa de siguranță socială de urgență” (ESSN) și „Transferuri condiționate de numerar pentru educație” (CCTE).

Până la 31 decembrie 2020, Comisia a contractat întregul pachet financiar operațional al instrumentului. Din totalul de 6 miliarde EUR s-au plătit peste 4 miliarde EUR.

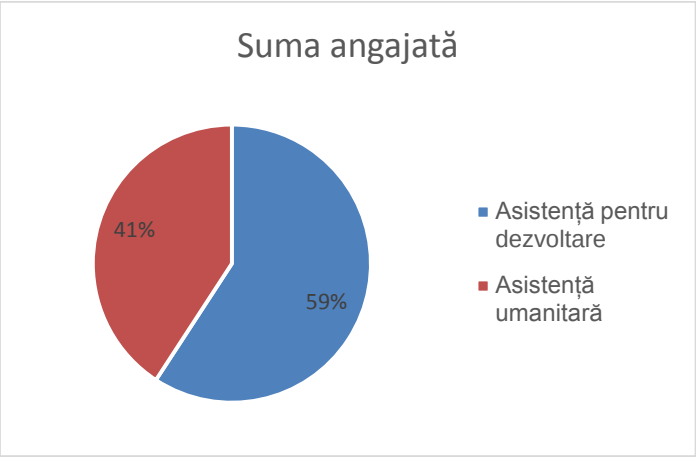
4. Punerea în aplicare a instrumentului

Instrumentul este pus în aplicare sub formă de ajutor umanitar și de asistență pentru dezvoltare. În cadrul primei tranșe, acestor componente li s-au alocat aproximativ 1,4 miliarde EUR și, respectiv, 1,6 miliarde EUR. Având în vedere natura prelungită a crizei din Siria, intervențiile în cadrul celei de a doua tranșe se concentrează din ce în ce mai mult asupra activităților de sprijin socioeconomic și asupra creării de oportunități de asigurare a mijloacelor de trai. În cadrul celei de a doua tranșe, pentru ajutorul umanitar s-au alocat 1,04 miliarde EUR, iar pentru asistența pentru dezvoltare 1,9 miliarde EUR.[32]

[31] Suma totală reflectă atât cheltuielile operaționale, care se ridică la 581,7 milioane EUR, cât și cheltuielile administrative, care se ridică la 3,3 milioane EUR.

[32] Soldul de 60 de milioane EUR este alocat pentru sprijin administrativ și operațional în scopul punerii în aplicare a instrumentului

Pentru instrument per ansamblu, defalcarea asistenței pentru dezvoltare și a ajutorului umanitar este după cum urmează:

Pentru informații complete, a se vedea tabelul cu proiecte, publicat online[33].

Programarea instrumentului a fost finalizată în decembrie 2019, iar la sfârșitul anului 2020 a fost contractat integral pachetul financiar operațional în valoare de 6 miliarde EUR, 4,072 miliarde EUR din acesta fiind plătite.

Este important de remarcat faptul că asistența furnizată în cadrul instrumentului se bazează pe proiecte. Plățile depind de progresul punerii în aplicare a intervențiilor din cadrul instrumentului.

Se acordă o atenție specială refugiaților și solicitanților de azil care nu au cetățenie siriană. Intervențiile efectuate în cadrul instrumentului urmăresc întotdeauna să implice comunitățile locale care găzduiesc refugiați.

Ajutorul umanitar este destinat celor mai vulnerabili refugiați, oferindu-le un sprijin previzibil și demn, care să le satisfacă nevoile de bază și să le asigure protecția. Acesta remediază și lacunele în materie de furnizare de servicii, prin intermediul agențiilor specializate și al partenerilor din domeniul sănătății și al educației, în situații de urgență. Ajutorul umanitar oferit de UE este ghidat de Consensul european privind ajutorul umanitar din 2007[34], care prevede că UE, în calitate de actor umanitar, aderă la principiile umanitare ale umanității, neutralității, imparțialității și independenței, astfel cum se prevede la articolul 214 din TFUE și în Regulamentul nr. 1257/96 privind ajutorul umanitar[35,36].

În cadrul componentei umanitare a instrumentului au fost puse în aplicare în total 65 de proiecte prin intermediul a 21 de parteneri, în cadrul primei tranșe și al celei de a doua tranșe. Aceste proiecte urmăresc să acopere satisfacerea nevoilor de bază, protecția, educația și

[33] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/facility_table.pdf
[34] Declarația comună a Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre.
[35] Regulamentul (CE) nr. 1257/96 al Consiliului din 20 iunie 1996 privind ajutorul umanitar.
[36] Ajutorul umanitar al Comisiei Europene se bazează pe planuri anuale de punere în aplicare a ajutorului umanitar specifice fiecărei țări. Cadrul de cooperare dintre Comisie și partenerii acesteia în domeniul ajutorului umanitar este stabilit de acordurile-cadru financiare și administrative ale Comisiei încheiate cu organizații internaționale și de acordurile-cadru de parteneriat cu organizații neguvernamentale.

sănătatea pentru cei mai vulnerabili refugiați din Turcia. În cadrul primei tranșe s-au alocat și s-au contractat pentru asistență umanitară aproximativ 1,4 miliarde EUR, plătindu-se 1,3 miliarde EUR, în timp ce în cadrul celei de a doua tranșe, până la 31 ianuarie 2021 s-au contractat 1,04 miliarde EUR, fiind plătite 964 de milioane EUR.

Asistența pentru dezvoltare sprijină nevoile pe termen mai lung în domeniile sănătății, educației și dezvoltării din punct de vedere socioeconomic a refugiaților, în special în ceea ce privește accesul la servicii publice și la oportunități de asigurare a mijloacelor de trai, precum și în domeniul infrastructurii municipale. Asistența pentru dezvoltare se axează, de asemenea, pe grupurile vulnerabile și include dimensiunea de gen în intervențiile sale, de exemplu prin asigurarea protecției femeilor și a fetelor împotriva violenței sexuale și a celei bazate pe gen și prin îmbunătățirea accesului la asistență în domeniul sănătății sexuale și reproductive.

În cadrul componentei de dezvoltare a instrumentului, punerea în aplicare a 26 de proiecte contractate în cadrul primei tranșe a continuat să înregistreze progrese satisfăcătoare. Dintre aceste proiecte, 15 au fost puse în aplicare în cadrul Fondului fiduciar regional al UE ca răspuns la criza siriană, suma totală fiind de 293 de milioane EUR, în plus față de alocarea gestionată în mod direct prin Instrumentul de asistență pentru preaderare[37].

Plățile către partenerii de punere în aplicare au ajuns la 1,75 miliarde EUR, dintr-un total de 3,5 miliarde EUR alocate asistenței pentru dezvoltare în cadrul ambelor tranșe ale instrumentului[38]. În cadrul celei de a doua tranșe, cele 1,9 miliarde EUR alocate au fost contractate în totalitate în decembrie 2020, 418 milioane EUR fiind plătite până la sfârșitul lunii februarie. În cadrul componentei pentru dezvoltare a instrumentului sunt incluse 16 contracte noi.

Intervențiile din cadrul instrumentului în funcție de domeniile prioritare

Progresele înregistrate pentru fiecare domeniu prioritar în ceea ce privește programarea și punerea în aplicare a asistenței finanțate în cadrul ambelor tranșe ale instrumentului sunt următoarele:

Educație

Instrumentul a alocat peste 1,5 miliarde EUR pentru domeniul prioritar al educației, din care 545 de milioane EUR[39] pentru infrastructura educațională.

În cadrul componentei umanitare a instrumentului au fost alocate pentru educație peste 181 de milioane EUR. Programul „Transferuri condiționate de numerar pentru educație” (CCTE) este pus în aplicare cu succes în continuare și sprijină înscrierea la școală a copiilor refugiați și frecventarea școlii de către aceștia prin plăți lunare către familiile refugiaților, cu condiția ca elevii să meargă la școală cu regularitate. Sprijinul acordat în cadrul instrumentului pentru

[37] Fondurile din Instrumentul de asistență pentru preaderare alocate în cadrul instrumentului sunt gestionate în conformitate cu normele privind acțiunile externe, prevăzute în partea a doua titlul IV din Regulamentul financiar, și cu normele de aplicare a acestuia.

[38] Această cifră include și plățile din cadrul proiectelor puse în aplicare prin Fondul fiduciar regional al UE ca răspuns la criza siriană, dar care nu au fost încă încasate din bugetul UE.

[39] Aceasta include un proiect pentru energie curată în valoare de 40 de milioane EUR în cadrul Fondului fiduciar al UE (Instrumentul pentru refugiații din Turcia 1).

programul CCTE s-a încheiat în octombrie 2020. Totuși, programul CCTE poate continua până la începutul anului 2022 datorită finanțării suplimentare în valoare de 85 de milioane EUR prevăzute în bugetul rectificativ convenit de autoritatea bugetară a UE în iulie 2020. În decembrie 2020, aproximativ 670 000 de copii au beneficiat cel puțin o dată de programul CCTE, iar 90 % din numărul total al copiilor refugiați înscriși în sistemul de învățământ beneficiază de programul CCTE. În cadrul primei și, respectiv, al celei de a doua tranșe a instrumentului, finanțarea umanitară a sprijinit și educația nonformală (programe de învățare accelerată) și înscrierea la școală a copiilor neșcolarizați.

În ceea ce privește componenta de asistență pentru dezvoltare a instrumentului, un grant direct ulterior (cunoscut sub denumirea de PIKTES[40]) pentru Ministerul Educației Naționale, în valoare de 400 de milioane EUR, a început să fie utilizat spre sfârșitul celui de al doilea trimestru al anului 2019 pentru sprijinirea eforturilor depuse de minister în scopul creșterii gradului de integrare și de acces la educație de înaltă calitate pentru copiii sirieni. În cadrul PIKTES, până la sfârșitul lunii iunie 2020, 686 581 de copii sirieni au fost înscriși în învățământ pentru anul școlar 2019-2020. S-au înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește desfășurarea programului privind educația timpurie (ECE), beneficiind de sprijin 115 133 de copii în total, iar în rândul acestora, numărul copiilor refugiați sirieni a fost aproximativ egal cu cel al copiilor din comunitatea-gazdă. Numărul copiilor și tinerilor sirieni care au finalizat cursuri suplimentare (meditații) și de recuperare a crescut de la 80 243 la 90 233. În ceea ce privește sprijinirea capacității de predare a sistemului de învățământ, au fost sprijinite în total 3 954 de cadre didactice, prin salarii sau alte stimulente financiare, iar 177 019 cadre didactice au beneficiat de cursuri de formare care să le permită să răspundă nevoilor speciale ale copiilor refugiați. În al doilea trimestru al anului 2020, cursurile de formare pentru profesori s-au axat pe predarea la distanță, pe oferirea de sprijin psihosocial copiilor sirieni și pe îmbunătățirea comunicării cu copiii și cu familiile acestora în perioada pandemiei. În iunie 2020, 3 886 de profesori din cadrul PIKTES au beneficiat de cursuri de formare online care s-au axat pe educația la distanță, contribuind la starea de bine a copiilor în perioada pandemiei, și pe modul de desfășurare a cursurilor live în cadrul EBA[41].

Programul de învățare accelerată (*Accelerated Learning programme* – ALP), pus în aplicare în comun de UNICEF și de Ministerul Educației Naționale în cadrul finanțării umanitare, a înregistrat progrese satisfăcătoare, până în ianuarie 2020 înregistrându-se un număr de 19 881 de cursanți înscriși. Acordarea de burse pentru a sprijini frecventarea cursurilor de învățământ superior a înregistrat, de asemenea, progrese. Până în iunie 2020 au fost acordate refugiaților până la 1 332 de burse pentru a frecventa cursuri de învățământ superior, dintre care 19 au fost acordate unor copii refugiați cu handicap. Instrumentul a continuat să sprijine dezvoltarea infrastructurii educaționale și să reducă supraaglomerarea din școli. Până în iunie 2020 au fost modernizate peste 3 900 de unități de învățământ (inclusiv centre de educație timpurie). Majoritatea modernizărilor au constat în efectuarea de lucrări de renovare și/sau în furnizarea de echipamente destinate unui număr de 2 120 de unități de învățământ preșcolar. Numărul de școli noi care au fost construite a crescut de la 40 la 102 până la sfârșitul lunii

[40] Promovarea integrării copiilor sirieni în sistemul de învățământ (PIKTES)
[41] Rețeaua de informatică pentru educație

decembrie 2020. Continuă lucrările de construcție la aproximativ 260 de școli. În plus, un proiect în domeniul energiei curate în valoare de 40 de milioane EUR, contractat în cadrul primei tranșe, asigură alimentarea cu energie electrică a 120 de școli prin intermediul a două ferme solare și al panourilor fotovoltaice instalate pe acoperișul școlilor. Au fost finalizate lucrările de instalare a panourilor pe acoperișurile a trei școli. Impactul negativ al măsurilor luate în contextul pandemiei de COVID-19 asupra sectorului construcțiilor a necesitat o prelungire a perioadei de punere în aplicare până la mijlocul anului 2023.

Protecție

În total, aproximativ 211 milioane EUR au fost alocate pentru protecție în cadrul instrumentului, în principal prin intermediul unor proiecte din cadrul componentei umanitare.

Componenta umanitară a instrumentului a sprijinit înregistrarea și verificarea refugiaților cu scopul de a legaliza statutul acestora în Turcia și de a le facilita accesul la servicii. Pe lângă intervențiile de protecție independente menite să acopere lacunele și să răspundă nevoilor specifice ale persoanelor expuse riscurilor, protecția a fost integrată și în ceilalți piloni ai strategiei de răspuns umanitar (nevoi de bază, sănătate și educație). Scopul general este de a aborda într-un mod mai adecvat vulnerabilitățile refugiaților, de a legaliza statutul acestora și de a-i conecta la o rețea mai largă de servicii publice și de servicii ale ONU/ONG-urilor. În plus, proiectele finanțate prin intermediul Fondului fiduciar al UE ca răspuns la criza siriană au inclus asistență pentru primirea refugiaților în centre comunitare și pentru îndrumarea ulterioară a refugiaților vulnerabili către servicii adecvate.

În cadrul măsurii speciale din iulie 2019, la sfârșitul anului 2020 a fost contractat un grant direct pentru Ministerul Familiei, Muncii și Serviciilor Sociale, în valoare de 20 de milioane EUR. Proiectul are ca scop îmbunătățirea furnizării de servicii sociale preventive și de protecție pentru cei mai vulnerabili refugiați și pentru membrii comunităților-gazdă. Acesta se bazează pe ajutorul umanitar oferit până în prezent în cadrul instrumentului, corelând cooperarea umanitară cu cea pentru dezvoltare, astfel cum este stabilit în orientările strategice ale instrumentului pentru cea de a doua tranșă.

Grantul direct se află în faza inițială. Selectarea echipei de asistență tehnică, înființarea biroului proiectului și stabilirea pachetului de documentare al proiectului sunt în derulare. Delegația UE și personalul biroului local al ECHO au început să organizeze reuniuni periodice pentru a facilita tranziția de la prima la a doua tranșă a instrumentului.

Sănătate

În cadrul instrumentului, aproximativ 800 de milioane EUR au fost alocate pentru domeniul prioritar al sănătății.

Principalul pilon al sprijinului acordat în cadrul instrumentului este proiectul SIHHAT 1, un grant direct în valoare de 300 de milioane EUR pentru Ministerul Sănătății din Turcia, care sprijină eforturile ministerului de a oferi acces gratuit și echitabil la asistență medicală pentru 3,6 milioane de refugiați. Numărul de centre medicale funcționale pentru migranți a ajuns la 177, iar 3 420 de cadre medicale siriene sunt în prezent remunerate în cadrul proiectului. Ritmul punerii în aplicare a proiectului este în continuare satisfăcător, cu rezultate concrete pe teren. În aprilie 2020 a fost constituită rezerva pentru cheltuieli neprevăzute în valoare de

4,7 milioane EUR cu scopul de a răspunde nevoilor legate de pandemia de COVID-19. A fost necesară o prelungire fără costuri de două luni, până la 31 ianuarie 2021, pentru a pune în aplicare integral anumite activități importante. În paralel, un proiect al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) finanțat anterior în cadrul componentei umanitare a continuat în cadrul Fondului fiduciar al UE și include sprijin pentru centrele de formare în domeniul sănătății pentru migranți, formare pentru personalul medical sirian și certificarea medicilor și a asistenților medicali sirieni pentru a lucra în centrele medicale pentru migranți.

Proiectul ulterior SIHHAT 2 (în valoare de 210 milioane EUR) - „Sprijinirea serviciilor medicale pentru migranți din Turcia" - a fost semnat cu Ministerul Sănătății în decembrie 2020 pentru a asigura sincronizarea cu încheierea proiectului SIHHAT 1 și continuarea furnizării de servicii de asistență medicală pentru refugiați până la sfârșitul anului 2023. În decembrie 2020, s-a semnat cu Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (CEB) un contract în valoare de 90 de milioane EUR pentru achiziționarea de infrastructuri și de echipamente medicale complementare de mici dimensiuni. Durata contractelor pentru construcția a două spitale [cu o valoare totală de 90 de milioane EUR, semnate cu Agence Française de Développement (AFD) și cu CEB] în provinciile Kilis și Hatay, care au fost finanțate în cadrul primei tranșe a instrumentului, a fost prelungită pentru a se ține seama de timpul de execuție pierdut din cauza pandemiei de COVID-19.

Partenerii umanitari coordonează în continuare un număr redus de servicii fixe și mobile pentru a răspunde nevoilor medicale urgente și neacoperite, în special în domeniul fizioterapiei și al reabilitării fizice. Anumite servicii medicale specializate, cum sunt sprijinul psihosocial și cel privind sănătatea mintală (MHPSS), au fost integrate în SIHHAT 1 începând din decembrie 2020, în timp ce majoritatea activităților privind sănătatea sexuală și reproductivă (SRH) și violența sexuală și bazată pe gen (SGBV) au fost deja integrate în SIHHAT 1 în octombrie 2019, în conformitate cu strategia de tranziție a instrumentului.

Continuă să existe preocupări cu privire la accesul la servicii de asistență medicală al refugiaților în afara provinciei inițiale de înregistrare a acestora sau al refugiaților care se deplasează, accesul fiind limitat la vaccinări și la serviciile de asistență medicală de urgență. Acest lucru afectează negativ refugiații care se deplasează, lucrătorii sezonieri și refugiații care s-au stabilit în alte provincii. Comisia monitorizează îndeaproape schimbările de politică și urmărește să sprijine populația de refugiați afectată, prin intermediul activităților de asistență medicală mobilă din cadrul proiectelor SIHHAT.

Infrastructura municipală

În cadrul celei de a doua tranșe a instrumentului au fost alocate 380 de milioane EUR pentru acest domeniu prioritar.

În urma cererii de exprimare a interesului lansate în decembrie 2018, au fost selectate provizoriu o serie de proiecte pentru finanțare în cadrul celei de a doua tranșe. Negocierile cu AFD pentru un prim contract s-au încheiat cu succes în decembrie 2019, iar în decembrie 2020 s-a semnat un act adițional. Un al doilea contract cu Banca Mondială a fost semnat în septembrie 2020. Aceste proiecte includ acțiuni pentru îmbunătățirea accesului la servicii municipale și a calității acestora în domeniul aprovizionării cu apă și al gestionării

apelor uzate și a deșeurilor solide, în zonele cele mai afectate de afluxul de refugiați. În plus, au fost încheiate negocierile cu Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), iar în iulie 2020 s-a semnat un contract în valoare de 25 de milioane EUR pentru infrastructură de agrement în scopul sprijinirii coeziunii sociale. Se continuă construirea unei instalații de tratare mecanică a deșeurilor biologice la Gaziantep, în cadrul unui proiect pus în aplicare în contextul Fondului fiduciar al UE de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD).

Nevoile de bază și sprijinul socioeconomic

Au fost alocate peste 2,83 miliarde EUR pentru nevoile de bază și sprijin socioeconomic în cadrul instrumentului.

Intervențiile în acest domeniu prioritar urmăresc să asigure acoperirea nevoilor de bază ale celor mai vulnerabili refugiați și sporirea rezilienței și a autonomiei refugiaților. Acest lucru ar trebui să permită o tranziție treptată de la dependența de asistență socială la o autonomie sporită și la oportunități de asigurare a mijloacelor de trai.

În cadrul asistenței pentru nevoile de bază a instrumentului, peste 2,6 milioane de refugiați au primit sprijin care să le permită să ducă o viață demnă. Cea mai mare parte a sprijinului se acordă prin intermediul Plasei de siguranță socială de urgență (ESSN), un program umanitar de asistență socială care furnizează lunar numerar pe care îl pot folosi în scopuri multiple și fără restricții, prin intermediul unui sistem de carduri de debit de care beneficiază în prezent peste 1,8 milioane de refugiați vulnerabili. Conform recentului acord încheiat cu Federația Internațională a Societăților de Cruce Roșie și Semilună Roșie pentru programul ESSN 3, la sfârșitul anului 2019 a fost alocată o finanțare de 500 de milioane EUR în cadrul instrumentului pentru acest program emblematic. Sprijinul actual pentru nevoile de bază pentru refugiații din Turcia în cadrul ESSN 3 este programat să se încheie în martie 2021. Cu o finanțare suplimentară în valoare de 400 de milioane EUR în afara instrumentului, aprobată de autoritatea bugetară în iulie 2020 ca parte a bugetului rectificativ menționat anterior, continuarea sprijinului în cadrul ESSN este asigurată cel puțin până la sfârșitul anului 2021.[42]

În conformitate cu strategia de tranziție a instrumentului și având în vedere natura prelungită a crizei din Siria, intervențiile în cadrul componentei pentru dezvoltare a instrumentului s-au axat din ce în ce mai mult pe activitățile de sprijin socioeconomic și pe crearea de oportunități de asigurare a mijloacelor de trai. Pentru a sprijini în continuare nevoile de bază ale celor mai vulnerabili refugiați, în decembrie 2020 Comisia a semnat cu Ministerul Familiei, Muncii și Serviciilor Sociale un contract pentru un grant direct în valoare de 245 de milioane EUR pentru a permite furnizarea de sprijin financiar lunar comparabil cu asistența socială furnizată persoanelor vulnerabile în cadrul sistemului de securitate socială din Turcia. După o etapă de pregătire, efectuarea plăților către beneficiari ar trebui să înceapă în iulie 2021. Proiectul ar trebui să se desfășoare în paralel cu programul ESSN și să ofere sprijin gospodăriilor monoparentale, vârstnicilor, persoanelor cu handicap și celor cu handicap grav. Procesul de selectare a echipei de gestionare a proiectului este aproape finalizat, iar înființarea biroului proiectului și stabilirea pachetului de documentare al proiectului sunt în derulare. Delegația

[42] https://www.europarl.europa.eu/news/ro/press-room/20200706IPR82727/meps-approve-EU585-million-to-support-syrian-refugees-in-neighbouring-countries

UE și personalul biroului local al ECHO au început să organizeze reuniuni periodice pentru a coordona punerea în aplicare în paralel a ESSN și a grantului direct.

Se acordă în continuare sprijin socioeconomic suplimentar refugiaților care au un profil care le-ar permite accesul pe piața muncii. Acest sprijin urmărește sporirea capacității de inserție profesională a refugiaților și asigură programe de formare profesională și de dezvoltare a competențelor, de formare lingvistică, de consiliere profesională și de formare la locul de muncă, precum și simplificarea procesului de obținere a permiselor de muncă, pentru sprijinirea atât a refugiaților sirieni, cât și a comunităților-gazdă. Sunt acordate mici granturi pentru formarea antreprenorilor și în domeniul antreprenoriatului atât întreprinderilor nou-înființate ale refugiaților sirieni și ale comunităților-gazdă, cât și antreprenorilor existenți, în cooperare cu Organizația pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii din Turcia (KOSGEB). Un alt proiect pus în aplicare în prezent de Banca Mondială sprijină dezvoltarea și punerea în aplicare a unui model de antreprenoriat social condus de femei pentru a asigura o activitate sustenabilă și generatoare de venituri atât pentru cele mai vulnerabile femei refugiate cu cetățenie siriană, cât și pentru femeile cu cetățenie turcă. Proiectele ar trebui să se deruleze până cel târziu la jumătatea anului 2025.

În urma cererii de exprimare a interesului din 2018 adresată partenerilor de punere în aplicare, în decembrie 2019 au fost semnate două contracte, cu Expertise France și cu Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor de Migrație (ICMPD). Scopul acestor contracte este să ofere sprijin întreprinderilor nou-înființate și microîntreprinderilor și întreprinderilor mici sub formă de microgranturi și de îndrumare și mentorat în domeniul antreprenoriatului, precum și formare profesională și ucenicie. În septembrie 2020, Comisia a semnat patru contracte suplimentare cu Banca Mondială pentru activități care urmăresc să dezvolte competențele refugiaților și ale comunităților-gazdă și să sporească capacitatea lor de inserție profesională, să îmbunătățească serviciile furnizate în legătură cu educația și formarea profesională și cu corelarea cererii și a ofertei pe piață, să creeze un mediu favorabil pentru dezvoltarea afacerilor, pentru înregistrarea și pentru extinderea lor, precum și să sprijine crearea de locuri de muncă în sectorul agricol. Activitățile vizează atât refugiații, cât și comunitățile-gazdă în efortul de a încuraja coeziunea socială și de a combate stereotipurile care conduc la tensiuni sociale. Cele patru contracte au fost semnate după încheierea la timp a unui nou acord-cadru între Comisia Europeană și Banca Mondială, care reglementează toate operațiunile finanțate de UE. În plus, în noiembrie și, respectiv, în decembrie 2020, au fost semnate două contracte suplimentare cu KfW și tot în 2020 a fost negociată și o finanțare suplimentară cu o valoare mai mică pentru proiectul ICMPD ale cărei fonduri provin din venituri rămase în urma cererii de exprimare a interesului.

Gestionarea migrației

În acest domeniu prioritar, în cadrul primei tranșe a instrumentului au fost finanțate două proiecte în valoare totală de 80 de milioane EUR.

Un prim proiect a furnizat sprijin din partea UE pentru a consolida capacitatea pazei de coastă turce de a desfășura operațiuni de căutare și salvare. Al doilea proiect a urmărit sprijinirea Direcției Generale pentru Gestionarea Migrației (DGMM) în ceea ce privește

activitățile sale de gestionare a returnărilor din UE. Ambele proiecte au fost finalizate, cel de al doilea încheindu-se în decembrie 2019.

Aspectele legate de gen ale proiectelor derulate în cadrul instrumentului

Comisia s-a angajat să pună în aplicare Planul de acțiune al UE pentru egalitatea de gen II (GAP) „Transformarea vieților fetelor și femeilor prin intermediul relațiilor externe ale UE în perioada 2016-2020" și Planul de acțiune al UE pentru egalitatea de gen III „Împreună către o lume a egalității de gen în perioada 2021-2025" pentru consolidarea egalității de gen și emanciparea femeilor în acțiunile externe ale UE. În acest context, promovarea, protecția și respectarea drepturilor femeilor și fetelor, egalitatea de gen și emanciparea femeilor și a fetelor sunt priorități și obiective generale ale UE, care orientează intervențiile din cadrul instrumentului.

Mai exact, componenta umanitară a instrumentului este guvernată de politica de gen din 2013 a ECHO „Dimensiunea de gen în ajutorul umanitar: nevoi diferite, asistență adaptată". Aceasta implică apeluri către parteneri pentru ca aceștia să realizeze o analiză de gen odată cu lansarea unui program, să adapteze conceperea și punerea în aplicare a programelor la riscurile și oportunitățile diferite cu care se confruntă grupurile de gen și să raporteze cu privire la rezultate utilizând date defalcate în funcție de gen.

Astfel, aspectele legate de gen sunt luate în considerare pentru toate proiectele din cadrul instrumentului și sunt integrate. Intervențiile din cadrul instrumentului sunt concepute să promoveze asigurarea de oportunități egale pentru bărbați și femei și băieți și fete. Datele defalcate în funcție de gen sunt colectate în scopul monitorizării. Integrarea dimensiunii de gen este combinată cu acțiuni specifice care au fost dezvoltate pentru a asigura progresul în acest domeniu. Punerea în aplicare a instrumentului se realizează împreună cu parteneri care au o experiență solidă în ceea ce privește această abordare și care au capacitatea de a se angaja în dialogul cu autoritățile turce. Printre aceștia se numără Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), UN Women și Organizația Internațională a Muncii (OIM).

5. Monitorizare și evaluare

Sistemul de monitorizare și evaluare al instrumentului a fost conceput să fie pus în aplicare în mod treptat și să fie îmbunătățit în mod continuu.

Cadrul privind rezultatele

Cadrul privind rezultatele instrumentului reflectă cadrul strategic al instrumentului însuși, precum și acțiunile concrete puse în aplicare în cadrul instrumentului și cadrele logice ale acestora. Prima versiune a cadrului privind rezultatele a fost elaborată în perioada august 2016-martie 2017, în consultare cu principalele părți interesate, inclusiv cu comitetul director al instrumentului, cu autoritățile competente ale Turciei și cu serviciile relevante ale Comisiei. Un prim proiect a fost prezentat comitetului director în martie 2017, iar o versiune revizuită a fost prezentată în noiembrie 2018.

În aprilie 2019, secretariatul instrumentului a inițiat procesul de revizuire a cadrului privind rezultatele instrumentului, în vederea actualizării și armonizării acestuia cu strategia revizuită a instrumentului și cu domeniile prioritare finanțate în cadrul celei de a doua tranșe.

Obiectivul a fost de a verifica coerența și variația indicatorilor de rezultat în cadrul celor două tranșe și de a permite raportarea performanțelor și a rezultatelor, atât la nivelul rezultatelor imediate, cât și la nivelul rezultatelor generale pentru instrument în ansamblu. Proiectul final al cadrului privind rezultatele revizuit, elaborat în consultare cu partenerii de punere în aplicare, inclusiv cu autoritățile turce relevante, a fost prezentat comitetului director. Raportarea referitoare la cadrul privind rezultatele revizuit a început în iulie 2020.

Monitorizarea și raportarea la nivelul instrumentului

Monitorizarea la nivelul instrumentului a fost lansată în primăvara anului 2017. Datele de monitorizare sunt generate la nivelul rezultatelor imediate de partenerii de punere în aplicare, în conformitate cu obligațiile care le revin în temeiul fiecărui contract. O primă cerere de date de monitorizare a fost formulată în mai 2017, fiind urmată de trei cicluri de raportare în 2017. Ciclurile de raportare au continuat în 2018, în 2019 și în 2020. Pe baza acestora, s-au întocmit bianual rapoarte de monitorizare a instrumentului, cel mai recent raport de monitorizare acoperind perioada de până în luna iunie 2020.[43] Raportarea cu privire la cadrul privind rezultatele revizuit a început la 1 iulie 2020, iar în 2020 au fost lansate două cicluri de monitorizare și de raportare. Următorul raport bianual ar trebui să fie prezentat în cadrul reuniunii comitetului director din iunie 2021.

Asistența tehnică pentru monitorizare

În mai 2017, Comisia a adoptat o primă decizie de punere în aplicare de instituire a unei măsuri de sprijin privind monitorizarea, evaluarea, auditul și comunicarea aferente Instrumentului pentru refugiații din Turcia. Această decizie a permis procurarea de asistență tehnică pentru sprijinirea monitorizării instrumentului, atât la nivelul acțiunilor/contractului, cât și la nivelul instrumentului. Contractul de asistență tehnică pentru monitorizare a fost semnat în ianuarie 2018, iar execuția acestuia este în curs. Sarcinile prevăzute în contract au două componente distincte. Prima componentă constă în sprijinirea activităților de monitorizare și de raportare la nivelul instrumentului. Aceasta cuprinde o examinare periodică a cadrului privind rezultatele, examinarea valorilor de referință și a valorilor-țintă, precum și examinarea metodelor de calcul al indicatorilor și a orientărilor conexe. Echipa de asistență tehnică are și sarcina de a sprijini secretariatul instrumentului în ceea ce privește efectuarea analizei de prim nivel a datelor de monitorizare colectate trimestrial și în ceea ce privește elaborarea rapoartelor bianuale de monitorizare a instrumentului. Cea de a doua componentă a sarcinilor prevăzute în contract constă în sprijinirea delegației Uniunii în ceea ce privește monitorizarea acțiunilor/contractelor finanțate în cadrul componentei de dezvoltare a instrumentului, inclusiv verificarea datelor prin misiuni de monitorizare periodice și ad-hoc. Dată fiind amploarea anumitor intervenții efectuate în cadrul instrumentului și repartizarea din punct de vedere geografic a activităților, delegația are nevoie de sprijin pentru efectuarea de controale la fața locului.

Până la sfârșitul lunii decembrie 2020 fuseseră finalizate 161 de misiuni de monitorizare: șase misiuni de monitorizare axate pe rezultate au fost efectuate de experți în monitorizare axată

[43] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/201022_fmr.pdf

pe rezultate, 51 de misiuni au fost efectuate de echipa de asistență tehnică (SUMAF), iar 104 misiuni de verificare/monitorizare la fața locului au fost efectuate de managerii de program din delegațiile Uniunii. 68 % din totalul acestor misiuni de monitorizare au vizat contractele aflate în gestionarea directă a fondurilor IPA și ale Fondului fiduciar al UE.[44]

În noiembrie 2019, Comisia a adoptat o a doua măsură de sprijin pentru a completa, a continua și a valorifica rezultatele obținute în cadrul primei măsuri de sprijin. Pilonul umanitar al instrumentului este monitorizat în conformitate cu dispozițiile relevante. Monitorizarea tuturor acțiunilor finanțate în cadrul planurilor de punere în aplicare a ajutorului umanitar a fost realizată de personalul DG ECHO aflat pe teren în Turcia și de biroul regional al DG ECHO din Amman, precum și prin vizite de monitorizare desfășurate de personalul de la sediul central. Numărul misiunilor de monitorizare a scăzut față de 2019 din cauza restricțiilor impuse în contextul pandemiei de COVID-19. Până la sfârșitul lunii februarie 2021 fuseseră finalizate 52 de misiuni de monitorizare la nivel de proiect. Totuși, din aceste 52 de misiuni de monitorizare, 30 au fost efectuate de la distanță prin intermediul platformelor online, iar 22 au fost efectuate prin vizite pe teren în persoană.

Evaluarea

Evaluarea intervențiilor din cadrul instrumentului se desfășoară la trei niveluri diferite: evaluări la nivelul acțiunilor, evaluări la nivelul portofoliilor instrumentului și alte evaluări privind instrumentul în ansamblul său. S-au finalizat sau sunt în derulare cinci evaluări la nivelul acțiunilor și la nivelul portofoliilor și șase evaluări privind instrumentul în ansamblul său. În decembrie 2018, Comisia a lansat evaluarea strategică la jumătatea perioadei a instrumentului, care a început în martie 2019. Obiectivul acesteia este de a evalua contribuția instrumentului la domeniile prioritare educație, sănătate, sprijin socioeconomic și gestionarea migrației în perioada 2016-2019/2020. Evaluarea ar trebui să furnizeze serviciilor relevante ale Comisiei, comitetului director al instrumentului, altor părți interesate și publicului larg o analiză globală independentă a performanței instrumentului, acordând o atenție specială rezultatelor intermediare ale instrumentului măsurate în raport cu obiectivele acestuia. Evaluarea urmărește, de asemenea, să valorifice învățămintele desprinse și să ofere recomandări concrete pentru îmbunătățirea acțiunilor actuale și viitoare. Raportul de evaluare final ar trebui să fie prezentat în cadrul reuniunii comitetului director din iunie 2021.

6. Auditul

După publicarea, în noiembrie 2018, a Raportului special privind instrumentul al Curții de Conturi Europene (CCE)[45], Comisia continuă să pună în aplicare recomandările formulate în cadrul acestuia. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare cu privire la toate recomandările, în special în legătură cu elaborarea unei strategii de tranziție, cu complementaritatea dintre mecanismele mobilizate în cadrul instrumentului și cu reducerea costurilor indirecte de sprijin.

[44] Cifre cumulate, începând cu 2017.
[45] https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_RO.pdf

7. Comunicare și vizibilitate

Încă de la lansarea instrumentului, vizibilitatea și comunicarea au constituit priorități-cheie. Instrumentul joacă un rol esențial în transmiterea mesajului că UE acordă un sprijin puternic și continuu refugiaților și comunităților-gazdă din Turcia. Strategia de comunicare din 2017 rămâne cadrul global pentru activitățile de comunicare, având ca scop sporirea vizibilității acțiunilor finanțate în cadrul instrumentului.

Evenimente și ceremonii

În 2020, din cauza pandemiei de COVID-19, cele mai multe evenimente și ceremonii care presupuneau prezența fizică a participanților au fost organizate online și transformate în webinare. Acestea au inclus festivaluri, ceremonii de absolvire, evenimente de lansare de proiecte, seminare, conferințe, care au fost organizate online și transformate în webinare, desfășurându-se virtual. În 2020 au avut loc mai multe vizite la nivel înalt la Gaziantep, Kilis și Kayseri. Lansarea unui proiect de către Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), organizată în luna octombrie la Izmir, a reunit fermieri și reprezentanți ai UE. Anul s-a încheiat cu o ceremonie de semnare a ultimelor opt contracte din cadrul instrumentului, care a reunit mai mulți parteneri de punere în aplicare, precum și cabinetul vicepreședintelui turc.[46] Partenerii umanitari ai UE au pus în aplicare mai multe activități de comunicare digitală la nivelul Europei, informând cetățenii europeni cu privire la sprijinul acordat de UE pentru refugiații din Turcia.

În martie 2020, Programul Alimentar Mondial a organizat la sediul Parlamentului European o expoziție intitulată „Colours of Hope” (Culorile speranței). Din motive legate de pandemia de COVID-19, expoziția a fost disponibilă doar pentru persoanele care aveau acces în sediul Parlamentului European, dar operele de artă au fost promovate și pe platformele de comunicare socială. În decembrie 2020, Federația Internațională a Societăților de Cruce Roșie și Semilună Roșie (FISCR) și DG ECHO au organizat campania de comunicare digitală „Power To Be” (Puterea de a fi)[47] cu privire la programul ESSN. În ianuarie 2021, campania ajunsese la peste 16 milioane de persoane din Austria, Franța, România, Spania și Turcia. Campania ar trebui să continue în primul trimestru al anului 2021. O campanie digitală desfășurată de UNICEF, „I choose education” (Eu aleg educația), a promovat programul CCTE în șase state din UE, mesajul ajungând la peste 24 de milioane de persoane în total.

Prezența în mass-media

În 2020, asistența umanitară din cadrul instrumentului a constituit subiectul a peste 80 de materiale internaționale tipărite și audio/vizuale importante. Comisarul pentru ajutor umanitar și gestionarea crizelor a efectuat o vizită în Turcia în martie 2020 împreună cu Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate și vicepreședinte al Comisiei Europene, Josep Borrell. Comisarul Lenarčič a vizitat proiectele de ajutor umanitar

[46] https://www.avrupa.info.tr/en/pr/eu-completes-contracting-under-eur-6-billion-package-support-refugees-and-host-communities
[47] https://powertobe.ifrc.org/

de la Gaziantep și Kilis. Un punct de presă de la Gaziantep a avut ca rezultat difuzarea de materiale în cinci cotidiene naționale și agenții de presă, precum și în aproximativ 80 de puncte digitale.

Utilizarea de materiale audiovizuale pentru a prezenta activitățile din cadrul instrumentului a reprezentat o parte importantă a strategiei globale de comunicare. Cu toate acestea, pandemia de COVID-19 a avut un impact grav asupra planurilor de comunicare ale Comisiei și ale partenerilor de punere în aplicare, care au trebuit să fie adaptate. Partenerii de punere în aplicare au fost încurajați să creeze materiale video cu privire la realizările proiectelor lor, prin relatări privind subiecte de interes dintr-o perspectivă umană. În perioada ianuarie 2020-februarie 2021, au fost produse peste 40 de materiale video referitoare la activitățile puse în aplicare în cadrul instrumentului. Echipele de informare și comunicare ale delegației Uniunii și ale biroului DG ECHO în Turcia promovează periodic proiectele din cadrul instrumentului. Aceste proiecte au beneficiat de o acoperire largă din partea principalelor organisme de radiodifuziune și televiziune internaționale, printre care TRT World, Fox TV, Anadolu Agency și altele.

8. Concluzii și etapele următoare

În 2020, mobilizarea instrumentului a înregistrat un progres important. Pachetul financiar operațional al instrumentului a fost contractat integral și s-au plătit peste 4 miliarde EUR. Instrumentul a continuat să furnizeze asistența atât de necesară refugiaților și comunităților-gazdă din Turcia.

În cadrul reuniunii sale din decembrie 2020, Consiliul European a confirmat faptul că UE va fi pregătită să continue să acorde asistență financiară refugiaților sirieni și comunităților-gazdă din Turcia, iar Consiliul European, în cadrul reuniunii sale din martie 2021, a invitat Comisia să prezinte o propunere pentru continuarea acordării de finanțare pentru refugiații sirieni din Turcia, precum și din Iordania, din Liban și din alte părți ale regiunii.

Printre etapele următoare se numără:

- *continuarea punerii în aplicare cu eficacitate a tuturor proiectelor în beneficiul refugiaților și al comunităților-gazdă, în conformitate cu principiile bunei gestiuni financiare;*
- *finalizarea evaluării la jumătatea perioadei și monitorizarea și punerea în aplicare a recomandărilor formulate în cadrul acesteia;*
- *continuarea desfășurării activităților de comunicare cu privire la instrument;*
- *organizarea de reuniuni ale comitetului director al instrumentului în primăvara și în toamna anului 2021;*
- *luarea în considerare a opțiunilor pentru continuarea acordării de sprijin refugiaților și comunităților-gazdă din Turcia.*